

Szerk. az olvasóhoz

Ezt a számunkat is, mint megannyit három évtizedes fennállásunk során, az alkalom szülte. Nem egészen véletlen alkalomról van szó, hanem az idő mennyiségiből hirtelen minőségivé váló mozzanatról. Amit a folyóiratunk ideje – már több mint egy emberöltőn átcsondult töltetése – is megérezkít. Az időnk, ha észrevétlenül is araszolt ideig, egyre érzékelhetőbben most sűrűsödött más halmazállapotúvá. Az egykedvű semmlegességgel hömpölygésből átalakuló változás meghökkentő érzékelése – egy hártavékony roppanás – arra döbbsent, hogy a magunk mögött mohón és önfeledten élt időink múlt idővé meredvedtek – történelemmé, korszakokká. Ez az alkalom.

A nekünk intim, saját idő ebben a haláltusákimerevedésben másoknak – leginkább azoknak, akik utánunk jönnek, egy más (egykor az is jelen) idő startköveiről rajtolva – objektíven szemlélendő, sőt: kutatandó tárgyá avasznak. S persze sokszor számunkra is idegenné válik ez a sajátnak tudott és érzékelt idő, mint a testünkről lefoszló bőr vagy ruhadarab.

Mindközben ez az idő a maga természetes anyagháztartása révén: emlékké homogenizálódik. Akikkel bármilyen egy húron pendülésben valamilyen testi vagy szellemi közösségben éltük szerte e világon, vagy csak a szűkebb hazában, városban, családban: azok számára pedig: „kollektív emlékké”. S mindazok számára a jövő időben – változó szerencsével és intenzitással – akikre ezt az emlékhalmazt, mintegy végrendeletileg, hagyományozni kívánjuk.

Ezért az emlékért – még élő, tanú kollektívumként – felelősek vagyunk. Sőt: csak ezért vagyunk felelősek. Hiszen mi mást hagyunk magunk után – a temető sírköveihez is, ha igen, az emlék hajt vagy vonz ki. Ott pihenve már nem, de addig ezért az emlék, ez a halhatatlanság akarása hajt.

Még darab ideig, noha egyre szűkülő körökben, amíg a Gutenberg-galaxis tart – a nyomothagyás és emléklecövekelés médiuma a nyomtatott papír: az újság, a folyóirat, a könyv.

A Múlt és Jövő folyóirat – a most jelen idejüket élők ezt most ne olvassák – abban a vízióban szerkesztődik, hogy elképzeljük a száz év múlva olvasót, aki kinyitja a lapjait, vagy a ma még elképzelhetetlen technikákkal rákattintható és ezáltal deszifrizozható üzeneteit, és valamit megtud belőle – magáról. A láncról, ami egyenesen őhozzá vezet. Tehát a számára – is – dolgozunk, sőt: azt is bevallhatjuk: lehet, hogy éppen őt privilegizáljuk. Hiszünk abban – ez legitimálja a jelenidőnk munkáját –, hogy a benne, mint bennünk gomolygó, nem a saját tapasztalataiból eredő emlékeket innen fogja el-sajátítani, öntudatra emelni, s ezáltal bennük megerősödni.

És elhelyeznie magát a világban – amibe ugyanúgy megkérdése nélkül vetették bele ama lánc továbbfűzésére ítélve, ahogy bennünk is.

TARTALOMJEGYZÉK TABLE OF CONTENTS

- 2 Vihar Béla: Versek (43, 61)
Béla Vihar, poems
- 5 Kertész Imre levelei Radics Viktóriához
Letters from Imre Kertész to Viktória Radics
Radics Viktória: Végjegyzet a lábjegyzethez (emlékezés és kommentár);
Az ember mélye (esszé, 1988)
Viktória Radics, A Final Note to the Footnote (remembrance and commentary);
The Depth of Man (essay, 1988.)
- 31 Heller Ágnes: Bűnbeesés előtt. Lukács György A lélek és a formák című kötete kapcsán (esszé)
Ágnes Heller, Before the Fall. An essay on György Lukács's Soul and Form.
- 33 Pályi András: A befejezetlen küldetés. Jan Skarskiról (tanulmány)
András Pályi, The Unfinished Mission. A study on Jan Skarski.
- 37 Kőbányai János: A Jelen és a Múlt határ(őr)vidékén. A Kádár-korszak zsidó emlékezete (esszé-részlet)
János Kőbányai, On the Border (Guard) Region of the Present and Past.
An essay installment of the remembrance on the Jewish in the Kadar Regime.
- 41 Vihar Béla: Pap Károly útja (esszé)
Béla Vihar, Károly Pap's Path (essay)
- 44 Ujvárosi Emese: A gömörsidi szánkó (Nádas Péter: Világló részletek I-II.) (esszé)
Emese Ujvárosi, The Sledge from Gömörsid (essay on Péter Nádas's Illuminating details I-II.)
- 50 Péntek Orsolya: Megvilágító részletesség (Nádas Péter: Világló részletek I-II.) (esszé)
Orsolya Péntek, Illuminating Elaboration (essay on Péter Nádas's Illuminating details I-II.)
- 56 Hidvégi Máté, Voigt Vilmos: Levelek Nádas Péterhez Scheiber Sándor emlékezetéről
Máté Hidvégi, Vilmos Voigt, Letters to Péter Nádas about the remembrance of Sándor Scheibner
- 62 Pál István: A „székesfehérvári” osztályvezető. Yoram Avi-Dor (Vidor László) izraeli biokémikus a Belügyminisztérium (BM) II/3 (Hírszerző) Osztályának célkeresztjében (tanulmány és forrás)
István Pál, The Department Manager of Székesfehérvár. Yoram Avi-Dor (László Vidor), Israeli biochemist in the cross hairs of the II/3 Intelligence Department of the Ministry of Interior of Hungary (study and source)
- 68 Hárs György Péter: Versek (88, 118, 119, 124)
Péter György Hárs, poems
- 70 Dorogi Katalin: Mozinapló (Soul Exodus; Stefan Zweig: Búcsú Európától; A Polgár lányok)
Katalin Dorogi, Cinema Diary (of Soul Exodus; Stefan Zweig: Farewell to Europe; Variant Polgar)
- 89 Magyar László András: A két Berend (tanulmány)
András László Magyar, The Two Berends (study)
- 103 Ilse Josepha Lasaroms: Gluck Mary: A láthatatlan zsidó Budapest (recenzió)
Ilse Josepha Lasaroms, a recension on Mary Gluck's The Invisible Jewish Budapest
- 105 Dési János: Három könyv a munkaszolgálatról (olvasónapló)
János Dési, Three Books on Labour Service (reader's diary)
- 113 Kácsor Zsolt: Az elfelejtett tanúk megszólalnak (olvasónapló)
Zsolt Kácsor, The Forgotten Witnesses Speak (reader's diary)
- 120 Ziegler Dezső Tamás: Az ortodox főrabbi a vallási terrorizmusról (tanulmány)
Tamás Dezső Ziegler, The Orthodox Chief Rabbi on Religious Terrorism (study)
- 125 Figyelő
Observer